

ZARZĄDZENIE ZASTĘPCZE
WOJEWODY MAZOWIECKIEGO
z dnia 9 listopada 2017 r.
w sprawie nadania nazwy ulicy

Na podstawie art. 6 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki (Dz. U. poz. 744 oraz z 2017 r. poz. 1389) zarządza się, co następuje:

§ 1. Zmienia się dotychczasową nazwę ulicy położonej w m. st. Warszawie z Bolesława Gidzińskiego na Marka Nowakowskiego.

§ 2. Wykonanie zarządzenia powierza się Prezydentowi m. st. stołecznego Warszawy.

§ 3. Zarządzenie podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego i wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Uzasadnienie

W dniu 2 września 2016 r. weszła w życie ustawa z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz. U. poz. 744), zwana dalej „ustawą”. Ustawa została zmieniona ustawą z dnia 22 czerwca 2017 r. o zmianie ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz. U. poz. 1389).

Zgodnie z brzmieniem art. 6 ust. 1 ustawy, obowiązujące w dniu wejścia w życie ustawy nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej, w tym dróg, ulic, mostów i placów, upamiętniające osoby, organizacje, wydarzenia lub daty symbolizujące komunizm lub inny ustrój totalitarny lub propagujące taki ustrój w inny sposób, właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego zmienia w terminie 12 miesięcy od dnia jej wejścia w życie. Stosownie do art. 1 ust. 2 ustawy za propagujące komunizm uważa się także nazwy odwołujące się do osób, organizacji, wydarzeń lub dat symbolizujących represyjny, autorytarny i niesuwerenny system władzy w Polsce w latach 1944-1989.

Na podstawie art. 6 ust. 2 ustawy w przypadku niewykonania obowiązku przez właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego, wojewoda wydaje zarządzenie zastępcze, w którym nadaje nazwę zgodną z art. 1 ustawy w terminie 3 miesięcy od dnia, w którym upłynął termin na podjęcie działań przez organ jednostki samorządu terytorialnego.

Rada m.st. Warszawy nie wykonała ustawowego obowiązku i nie dokonała zmiany nazwy Bolesława Gidzińskiego. Wojewoda zwrócił się, w trybie art. 6 ust. 3 ustawy, do Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu o wydanie opinii potwierdzającej niezgodność nazwy obowiązującej w dniu wejścia w życie ustawy z art. 1. Na mocy art. 6 ust. 3 w związku z art. 2 ust. 3 ustawy oczekiwanie na opinię wstrzymuje bieg terminu na wydanie zarządzenia zastępczego. Opinia IPN wpłynęła do

organu nadzoru w dniu 9 listopada 2017 r. (pismo z dnia 9 listopada 2017 r. znak: BUW-940-229(2)/17).

W ocenie Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu nazwa Bolesława Gidzińskiego wypełnia normę art. 1 ustawy.

Nazwa ta odnosi się do Bolesława Gidzińskiego pseud. Twardy, żyjącego w latach 1910–1943, działacza komunistycznego, członka Komunistycznej Partii Polski, wysokiego funkcjonariusza Polskiej Partii Robotniczej, współorganizatora i członka sztabu Gwardii Ludowej.

Bolesław Gidziński pochodził z rodziny rzemieślniczej. Był szewcem. Wyjechał do Warszawy, gdzie zetknął się ze związkami zawodowymi, ruchem socjalistycznym i komunistycznym. Już w 1927 r. wstąpił do Komunistycznej Partii Polski (KPP). Brał udział w organizowaniu strajków, a także w agitacji na rzecz komunistów i ZSRR.

W tym czasie KPP prowadziła konspiracyjną działalność antypaństwową na rzecz Związku Sowieckiego i ruchu komunistycznego. Żądała oderwania od Polski zarówno ziem wschodnich, jak i Pomorza oraz Górnego Śląska. Na pozostałym terytorium kraju zamierzała tworzyć polską republikę sowiecką. W uchwałach VI Zjazdu KPP z 1932 r. partia oświadczała: *„Imperializm Polski ustanowił swe panowanie na Górnym Śląsku na mocy imperialistycznego traktatu wersalskiego, przez zdławienie walki rewolucyjnej proletariatu górnośląskiego, przez oszustwo plebiscytowe, przez rozpętanie nacjonalistycznej antyniemieckiej nagonki [...]. KPP walczy o prawo każdego narodu ujarzmionego przez imperializm polski do całkowitego samookreślenia, aż do oderwania się od państwa polskiego [...]. KPP mobilizuje masy pracujące na Górnym Śląsku jak również na Pomorzu [Gdańskim] do walki z uciskiem narodowym ludności niemieckiej pod hasłem praw do samookreślenia aż do oderwania od Polski [...]. W stosunku do Górnego Śląska i Pomorskiego Korytarza proletariat polski przekreślił orzeczenia imperialistycznych traktatów i zapewni ludności tych ziem prawo samookreślenia aż do oderwania od Polski. W stosunku do Gdańska KPP zwalcza narzucone mu jarzmo Polski i Ligi Narodów, zwalcza aneksjonistyczną politykę imperializmu polskiego i uznaje prawo ludności gdańskiej, siłą oderwanej od Niemiec, do ponownego złączenia się z Niemcami”*. Sowieckie władze Międzynarodówki Komunistycznej (Kominternu) zdecydowały o przeorganizowaniu haseł programowych dopiero w 1935 r. Wtedy również w KPP rozpoczęto promocję haseł „jednolitifrontowych”, ale już w 1938 r. KPP została przez Komintern rozwiązana.

Za działalność komunistyczną Gidziński był na krótko aresztowany. Po zajęciu Polski przez Niemcy i ZSRR we wrześniu 1939 r. pozostał na terenie okupacji niemieckiej. Współorganizował działalność konspiracyjną środowisk komunistycznych. Należał do działaczy stalinowskiego Stowarzyszenia Przyjaciół ZSRR. Po ataku Niemiec na ZSRR we wrześniu 1941 r. wraz ze swoją organizacją znalazł się w komunistycznym Związku Walki Wyzwoleńczej (ZWW). Był sekretarzem dzielnicy Śródmieście ZWW. Współpracował z Franciszkiem Zubrzyckim, późniejszym organizatorem bojówek komunistycznych.

Po przylocie z Moskwy grupy dywersantów, którzy ogłosili utworzenie PPR, w 1942 r. wszedł wraz ze swoim środowiskiem do tej partii. Został sekretarzem dzielnicy Śródmieście PPR. Pomagał w tworzeniu zbrojnego ramienia partii komunistycznej – Gwardii Ludowej, jako członek jej sztabu Głównego. Wraz z Zubrzyckim przygotowywał pierwsze działania zbrojne GL. Zagrożony aresztowaniem, przeniósł się do działającego w okolicach

Radomia zbrojnej grupy GL Stanisława Lachtary. Tam zginął w walce z Niemcami 30 kwietnia 1943 r.

Stosownie do brzmienia art. 1 i 6 ust. 1 ustawy wskazać należy, że podstawowym jej założeniem było skuteczne wyeliminowanie z przestrzeni publicznej nazw propagujących symbole ustrojów totalitarnych, przy poszanowaniu miejsc pochówku, grobów i cmentarzy, a także własności prywatnej. Przedsięwzięcie zmiany nazw jest jednym z elementów polityki historycznej, jako kategorii historii służącej kształtowaniu świadomości historycznej społeczeństwa, w tym świadomości gospodarczej i terytorialnej oraz wzmocnieniu publicznego dyskursu o przeszłości w kierunku pielęgnowania więzi narodowych niezależnie od bieżącej polityki państwa. Polityka historyczna dotyczy interpretacji faktów, bytów i zdarzeń oraz jest rozpatrywana w kategoriach racji stanu społeczeństwa i narodu, jako element mający charakter długofalowy i stanowiący fundament państwa.

Na mocy art. 6 ust. 2 i 3 ustawy organ nadzoru jest zatem zobligowany do wydania zarządzenia zastępczego dokonującego zmiany nazwy z ulicy Bolesława Gidzińskiego na ulicę Marka Nowakowskiego.

Marek Nowakowski (1935 - 2014) – pisarz, przedstawiciel małego realizmu, publicysta i scenarzysta. Jako literat jest zaliczany do tzw. pokolenia „Współczesności”. W swojej twórczości zajmował się oficjalnie przemilczanymi obszarami życia, ludźmi z tzw. marginesu społecznego i z peryferii wielkomiejskich. Był autorem „Raportu o stanie wojennym” i trzech zbiorów wspomnień o życiu w dawnej Warszawie „Powidoki”. „Raport o stanie wojennym” został przełożony na dziesięć języków i zdobył szereg wyróżnień literackich, stając się najsłynniejszym świadectwem literackim epoki podziemnej „Solidarności”.

Na podstawie art. 5 ustawy pisma oraz postępowania sądowe i administracyjne w sprawach dotyczących ujawnienia w księgach wieczystych oraz uwzględnienia w rejestrach, ewidencjach i dokumentach urzędowych zmiany nazwy dokonanej na podstawie ustawy są wolne od opłat, zaś zmiana nazwy dokonana na podstawie ustawy nie ma wpływu na ważność dokumentów zawierających nazwę dotychczasową.

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego. Termin wejścia w życie zarządzenia, ze względu na ważny interes państwa i przytoczoną wyżej argumentację, dotyczącą podstawowych założeń ustawy, oraz z uwagi na bezczynność Miasta w zakresie zmiany nazwy, czyni zadość zasadom demokratycznego państwa prawnego, o których mowa w art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1523).

Jednocześnie, na podstawie art. 6 ust. 4 i art. 3 ust. 4 ustawy w związku z art. 98 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1875), pouczam, że na zarządzenie zastępcze Miastu przysługuje skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie w terminie 30 dni od dnia doręczenia, wnoszona za pośrednictwem organu, który skarżone zarządzenie wydał.

WOJEWODA MAZOWIECKI

Zdzisław Szipiera

